

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING

Landskapslagstiftning om utbildning efter grundskolan

1996-97

nr 4

FÖRSLAG

Landskapsstyrelsen föreslår att lagtinget antar en landskapslag om utbildning efter grundskolan. Genom förslaget sammanförs samtliga landskapslagar inom gymnasialstadiet och högre nivå, med undantag av Ålands folkhögskola, till en gemensam ramlag för utbildningen efter grundskolan. Förslaget föranleder en förenkling av förvaltningen vid berörda skolor så att besluten i fråga om bl.a. anställningsfrågor, avtalsfrågor, kursverksamhet, fortbildningsfrågor kan fattas snabbare och närmare den verksamhet besluten berör.

Genom förslaget fullföljer landskapsstyrelsen även den reformering av läroplansgrunderna och de särskilda läroplanerna som för närvarande pågår inom skolförvaltningen. Förslaget skapar även en bas för att utbildningen efter grundskolan utvecklas och stärks framför allt kvalitativt och med hänsyn till den åländska utbildningens och kulturens särprägel och till den utveckling som sker på Åland och i de omgivande regionerna, samt även i ett större internationellt sammanhang.

Landskapsstyrelsen vill även lyfta fram studerande med särskilda behov så att denna grupp beaktas på ett bättre sätt inom ramen för den pågående utvecklingen av utbildningen efter grundskolan.

Dessutom föreslås vissa ändringar av landskapslagen om Ålands musikinstitut (84/95).

Landskapslagarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 1997.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ALLMÄN MOTIVERING 1

1. Gällande bestämmelser 1

2. Landskapsstyrelsens förslag 1

3. Lagstiftningsbehörigheten 4

4. Förslagets ekonomiska och organisatoriska verkningar 5

5. Beredningsarbete 5

DETALJMOTIVERING 6

1. Landskapslag om utbildning efter grundskolan 6

2. Landskapslag om ändring av landskapslagen om Ålands musikinstitut 18

LAGTEXT 20

1. Landskapslag om utbildning efter grundskolan 20

2. Landskapslag om ändring av landskapslagen om Ålands musikinstitut 32

BILAGOR, Landskapslag om ändring av landskapslagen om Ålands musikinstitut . I

Landskapsförordning om utbildning efter grundskolan IX

ALLMÄN MOTIVERING

1. Gällande bestämmelser

Bestämmelser om utbildningen efter grundskolan finns i dag uppdelade på flera olika landskapslagar. De lagar som berörs av detta förslag är landskapslagen om utvecklande av utbildningen på gymnasialstadiet (48/80), gymnasielagen för landskapet Åland (6/88), landskapslagen om lantmannaskolan (45/87), landskapslagen om Ålands husmodersskola med 6 månaders husmoderskurs (23/63), landskapslagen om Ålands yrkesskola (75/89), landskapslagen om Ålands sjömansskola (23/90), landskapslagen om Ålands sjöfartsläroverk (50/91), landskapslagen om Ålands tekniska läroverk (64/88), landskapslagen om Ålands handelsläroverk (45/90), landskapslagen om Ålands hotell- och restaurangskola (26/91), landskapslagen om Ålands vårdinstitut (84/95), landskapslagen om Ålands folkhögskola (18/71), landskapslagen om Ålands musikinstitut (80/95), landskapslagen om elevantagningsnämnd (14/78), landskapslagen om studiesociala förmåner för elever i yrkesutbildningsanstalter och gymnasiet (33/85) samt landskapslagen om landskapets kostnadsansvar för vissa elever i gymnasiet och yrkesutbildningsanstalter (20/95).

För förvaltningen av skolorna tillsätter landskapsstyrelsen en direktion för fyra kalenderår i sänder. Mandattiden för direktionen vid Ålands lyceum utgör dock två kalenderår, medan Ålands husmodersskolas direktion tillsätts för tre kalenderår i sänder. Landskapslagarna innehåller även en detaljerad beskrivning av direktionens, rektorns och lärarkollegiets arbetsuppgifter. Därutöver finns bestämmelser om undervisning, studerande och personal.

När det gäller anställningsförhållanden kan skolans direktion endast anställa personal i privaträttsligt anställningsförhållande, medan tjänstemän utses av landskapsstyrelsen. Rektor kan dock i brådskande fall förordna vikarie för högst en månads tjänstgöring. Vidareutbildning, fortbildning och kursverksamhet kan ordnas endast med landskapsstyrelsens tillstånd.

2. Landskapsstyrelsens förslag

Gällande lagstiftning om utbildning efter grundskolan uppfyller inte de krav som i dag ställs på en effektiv skolförvaltning. Landskapsstyrelsen föreslår att lagstiftningen om utbildningen efter grundskolan reformeras i riktning mot en mer decentraliserad förvaltning. På så sätt ökas flexibiliteten inom förvaltningen samtidigt som besluten kan fattas snabbare och närmare den verksamhet de berör. Lagen föreslås innehålla de grundläggande bestämmelserna medan den mer detaljerade regleringen föreslås intagen i bestämmelser på lägre nivå än lag.

Eftersom de enskilda landskapslagarna för utbildningen efter grundskolan i huvudsak överensstämmer med varandra föreslår landskapsstyrelsen att en ramlag för yrkes- och fackskolor samt gymnasiet upprättas på ett sådant sätt att verksamhetsförutsättningarna som i dag finns tillgodoses. Med en ramlag sammanförs bestämmelserna på ett mer ändamålsenligt sätt då landskapet även är huvudman för skolorna på denna nivå. Landskapslagen om Ålands folkhögskola och landskapslagen om Ålands musikinstitut föreslås dock stå utanför ramlagen.

Utbildningen vid Ålands folkhögskola skiljer sig från den övriga utbildningen efter grundskolan genom att den saknar den konkreta inriktning som karaktäriserar den övriga yrkesinriktade och studieförberedande utbildningen. Folkhögskolans uppgift är enligt 1 § landskapslagen Ålands folkhögskola att meddela allmän medborgerlig bildning. Vid sidan av den allmänbildande utbildningen skall skolan erbjuda de studerande en mognadsperiod under vilken de kan upptäcka nya studiemöjligheter och få nya intressen. Folkhögskoleutbildningen intar en särställning i den åländska utbildningen efter grundskolan, varför landskapsstyrelsen anser det motiverat att denna utbildningsform även framdeles skulle regleras särskilt. Landskapsstyrelsen konstaterar dock att landskapslagen om Ålands folkhögskola, som är från år 1971, är i behov av en grundlig och enhetlig revidering. En ändring av landskapslagen om Ålands folkhögskola enbart begränsad till den förenkling och delegering av förvaltningsuppgifterna som samtidigt genomförs i den övriga lagstiftningen om utbildning efter grundskolan skulle medföra ett lappverk av gamla, delvis otidsenliga bestämmelser, och nya för hela gymnasialstadiet gemensamma bestämmelser. Landskapsstyrelsen anser i likhet med remissinstanserna att landskapslagen om Ålands folkhögskola snarast omarbetas i sin helhet för att åstadkomma ett tidsenligt regelverk som är anpassat till den utbildning och den övriga verksamhet som folkhögskolan bedriver i dag. Direktionen för Ålands folkhögskola anför dessutom att skolan för den tid som behövs utan några allvarigare olägenheter kan fortsätta att verka i kraft av den lagstiftning och enligt de förvaltningsprinciper som hittills gällt.

Undervisningen vid Ålands musikinstitut vänder sig till en bred krets av personer. Förutom den grundläggande undervisning som förmedlas till ungdomar och vuxna erbjuds undervisning även åt barn mellan fem och sju inom ramen för den s.k. musiklekskolan. Undervisningen vid institutet sker till största delen på eftermiddagen med en genomsnittlig undervisning per elev på cirka fem timmar i veckan. Trots att studerande på gymnasialstadiet erhåller musikundervisning vid institutet anser landskapsstyrelsen det mest ändamålsenligt att utbildningen fortsätter inom ramen för den lagstiftning som tillkom hösten 1995. Vissa justeringar som berör förvaltningen föreslås dock.

För att underlätta den löpande förvaltningen inom ovannämnda skolors verksamhetsområde föreslås att beslutanderätten i bl.a. frågor som gäller anställningsförhållanden delegeras till direktionerna. Tjänsterna som rektor och biträdande rektor skulle med tanke på tjänsternas chefsställning fortsättningsvis tillsättas av landskapsstyrelsen.

Inrättandet och tillsättandet av övriga tjänster skulle delegeras till skolornas direktioner. Direktionen skulle så som i dag även få anställa och avskeda personal i privaträttsligt anställningsförhållande. Även beviljandet av tjänstledighet och övriga ledigheter (sjuk-, moderskapsledigheter etc.) skulle enligt förslaget delegeras till direktionen. Landskapstyrelsen anser däremot att landskapsstyrelsen fortsättningsvis skall fatta beslut om ålders- och lönetillägg, årsförhöjningar, tjänstetillägg och dylikt. Landskapstyrelsens interna delegeringsbeslut, som på olika sätt berör utbildningsavdelningen, bör ses över och justeras i paritet med de åtgärder som vidtas utgående från förslaget.

Förslaget medför även ökade befogenheter i fråga om avtalsfrågor, kursverksamhet och fortbildningsfrågor. En närmare redogörelse för dessa frågor finns i detaljmotiveringen.

Genom förslaget förnyas lagstiftningen i överensstämmelse med reformen av läroplanerna för den grundläggande yrkesutbildningen och studieförberedande utbildningen. Läroplansgrunderna samt läroplanen för kärnämnen skulle fastställas av landskapsstyrelsen, medan läroplanerna fastställs av direktionerna.

I läroplansgrunderna skulle de övergripande målen för utbildning efter grundskolan, utbildningens struktur och omfattning samt utbildningsprogrammen fastställas. Utbildningsprogrammen ersätter dagens grundlinjer och studielinjer. De utbildningsprogram landskapsstyrelsen redan fastställt för gymnasialstadiet i de läroplansgrunder samt läroplan för kärnämnen är följande:

Yrkesutbildning

1. Utbildningsprogram inom bygg- och samhällsteknik
2. Utbildningsprogram inom el- och datateknik
3. Utbildningsprogram för fordons- och transportteknik
4. Utbildningsprogram för frisörer
5. Utbildningsprogram inom handel och administration
6. Utbildningsprogram inom hotell- och restaurangbranschen
7. Utbildningsprogram inom naturbruk
8. Utbildningsprogram inom samhälleliga och social yrken
9. Utbildningsprogram inom sjöfart
10. Utbildningsprogram inom social- och hälsovård
11. Utbildningsprogram inom verkstads- och produktionsteknik

Studieförberedande utbildning

12. Studentlinjen
13. Gymnasielinjen
14. Studieförberedande program med yrkesprofil

På basen av läroplansgrunderna föreslås direktionen göra upp läroplaner för den studieförberedande utbildningen och läroplaner för de yrkesinriktade utbildningspro-

grammen. Läroplaner för Ålands lyceum, Ålands tekniska läroverk och Ålands lantmannaskola, Ålands husmodersskola fastställs i dag av landskapsstyrelsen.

Genom förslaget skapas en enhetligare reglering för samtliga skolor efter grundskolan i fråga om målen och innehållet i skolornas verksamhet samt hur denna skall genomföras och utvecklas.

3. Lagstiftningsbehörigheten

Enligt 18 § 1 och 14 punkten självstyrelselagen för Åland (71/91) (*nya självstyrelselagen*) har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om landskapsstyrelsen och under denna lydande inrättningar samt undervisning. I fråga om undervisning är landskapets behörighet dock i viss mån inskränkt genom 27 § 3 och 40 punkten självstyrelselagen.

Sedan 1 januari 1993 finns en förordning om fortsatt giltighet av vissa överenskommelseförordningar som har utfärdats med stöd av 1951 års självstyrelselag för Åland (10/93, FFS 1594/92). Genom förordningen har förordningen om ordnandet av undervisningen vid Ålands handelsläroverk (64/75, FFS 1042/75) och förordningen om undervisningen vid Ålands tekniska läroverk (69/88, FFS 967/88) fortsatt att gälla efter årsskiftet 1992-93.

Efter tillkomsten av den nya självstyrelselagen har förordningen om hälsovårdsutbildningen i landskapet Åland (36/90, FFS 396/90) ersatts med förordningen om social- och hälsovårdsutbildning i landskapet Åland (3/96, FFS 1622/95). Förordningen trädde i kraft den 1 januari 1996.

Förordningen angående ordnandet av undervisningsväsendet i landskapet Åland (24/24, FFS 161/24) som ansetts gälla även under 1951-års självstyrelselag (5/52) har dock i samband med den nya självstyrelselagen för Åland (71/91) ikraftträdelse automatiskt upphört att gälla.¹

Landskapsstyrelsen har för avsikt att i anknytning till de föreslagna lagarnas ikraftträdelse se över befintliga överenskommelseförordningar som berör utbildningen (vårdutbildningen undantagen) samt den myndighetsutövning studentexamensnämnden utövar på Åland. Förordningen om undervisningen vid Ålands tekniska läroverk är till vissa delar föråldrad, medan förordningen om ordnandet av undervisningen vid Ålands handelsläroverk torde kunna upphävas.

¹ Justitieministeriets skrivelse nr 2461/08/92, DNr Lag-03-92-8

4. Förslagets ekonomiska och organisatoriska verkningar

Förslaget medför att skolornas direktioner påförs nya förvaltningsuppgifter samtidigt som landskapsstyrelsens utbildningsavdelning och personalbyrå på längre sikt avlastas med arbetsuppgifter i motsvarande mån.

De delegerings- och förenklingsåtgärder som landskapsstyrelsen föreslår bör kombineras med att tydliga anvisningar utarbetas och även vid behov med relevant och kontinuerlig fortbildning av berörd personal. Dessutom krävs kontinuerlig uppföljning av de nya handläggnings- och beslutsrutinerna för att behövliga justeringar skall kunna göras efterhand.

Genom att skolorna erhåller mer förvaltningsuppgifter kommer det åtminstone initialt att krävas mer resurser vid skolorna främst i fråga om fortbildning av kanslipersonal.

En redogörelse av de ekonomiska konsekvenserna av att den teoretiska undervisningen inom läroavtalsutbildningen föreslås förlagd till de yrkesutbildande skolorna kommer att tas in i den framställning om läroavtalsutbildning som landskapsstyrelsen har för avsikt att överlämna till lagtinget under sessionen 1996-97.

5. Beredningsarbete

Landskapsstyrelsen tillsatte den 30 maj 1995 en arbetsgrupp för lagstiftning om utbildningen efter grundskolan på Åland med uppgift att utgående från den reform² av läroplanerna för den grundläggande yrkes- och studieförberedande utbildningen förnya den gällande lagstiftningen efter grundskolan. Arbetsgruppen skulle även lagfästa ramar för en förenkling av förvaltningen inom gymnasialstadiet på basen av landskapsstyrelsens principbeslut gällande "PM angående förenkling av förvaltningen inom gymnasialstadiet" samt utarbeta ett förslag till ramlag för en åländsk yrkeshögskoleverksamhet utgående från de principer som omfattats i "PM angående yrkeshögskola på Åland". Gruppen överlämnade ett betänkande "Lagstiftning om utbildning efter grundskolan (LAGUN)" till landskapsstyrelsen i mars 1996, varefter betänkandet skickades på remiss till direktionerna för Ålands folkhögskola, Ålands handelsläroverk, Ålands hotell- och restaurangskola, Ålands husmodersskola, Ålands lyceum, Ålands Musikinstitut, Ålands naturbruksskola (lantmannaskolan), Ålands sjömansskola, Ålands sjöfartsläroverk, Ålands tekniska läroverk, Ålands yrkesskola och Ålands vårdinstitut samt till kansliavdelningens personalbyrå, näringsavdelningens yrkesvägledningsbyrå, utbildningsavdelningen, finansavdelningen, AKAVA-Åland r.f., FFC r.f., FOA.Å r.f.,

² Jfr Läroplansgrunder, läroplan för kärnämnen, ÅUS 1995:12, Utbildning på andra stadiet för studerande med särskilda behov, ÅUS 1995:9 och Utbildning i samarbete, ÅUS 1994:5.

Finlands Maskinförbunds förbund r.f., Finlands sjömansunion, Ålandsavdelningen r.f., Tjänstemannaorganisationerna på Åland r.f., ÅTFC r.f., Ålands redarförening r.f. och Utrikesfartens Småtonnageförening r.f.. Remissinstansernas utlåtande har beaktats i framställningen.

Den 2 april 1996 beslöt landskapsstyrelsen att omforma arbetsgruppen med tanke på det fortsatta arbetet med yrkeshögskolan. Arbetsgruppens uppgift är att utarbeta ett förslag till ramlag för den åländsk yrkeshögskoleverksamheten.

DETALJMOTIVERING

1. Landskapslag om utbildning efter grundskolan.

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Lagens tillämpningsområde Genom den föreslagna lagen skapas ett enhetligt regelverk för utbildningen efter grundskolan. De gällande skollagarna, som reglerar utbildningen särskilt för varje skola, föreslås med vissa i allmänna motiveringen nämnda undantag upphävda. Lagen föreslås utformad som en s.k. ramlag, i vilken de grundläggande bestämmelserna om skolornas uppbyggnad, förvaltning och verksamhet anges. Den föreslagna lagen kan inkludera även yrkeshögskoleutbildning, men landskapsstyrelsen har för avsikt att utforma en särskild landskapslag för denna verksamhet. Utanför lagens tillämpningsområde faller dock den utbildning efter grundskolan som ordnas vid Ålands folkhögskola, Ålands musikinstitut samt Ålands högskola.

Med studieförberedande utbildning avses främst den utbildning som i dag bedrivs vid Ålands lyceum i form av en studentlinje med obligatorisk undervisning i finska och en gymnasielinje med valbart språkprogram. Med studieförberedande utbildning avses också den utbildning som kan erbjudas vid andra skolor om utbildningen har en yrkesprofil eller kan genomföras i nära samarbete med ett utbildningsprogram (s.k. studieförberedande program med yrkesprofil). Med yrkesinriktad utbildning avses den utbildning som i dag bedrivs vid landskapets yrkesutbildande skolor.

Avsikten är att i förordning ange de skolor som omfattas av denna lag d.v.s. Ålands lyceum, Ålands naturbruksskola (lantmannaskolan), Ålands husmodersskola, Ålands yrkesskola, Ålands sjömansskola, Ålands sjöfartsläroverk, Ålands tekniska läroverk, Ålands handelsläroverk, Ålands hotell- och restaurangskola och Ålands vårdinstitut.

Skillnaden mellan kompletteringsutbildning och fortbildning kan beskrivas på följande sätt. Med kompletteringsutbildning avses utbildning som krävs för bibehållande eller uppnående av kompetens, medan fortbildning avser utbildning som krävs för att den yrkesverksamme skall kunna bibehålla och utveckla sin yrkesskicklighet. Vidareut-

bildningen avser att höja kompetensen genom att man exempelvis bygger på en tidigare erhållen examen med en högre examen.

Genom förslagets 2 mom. möjliggörs för alla skolor att bedriva rörelseverksamhet. Verksamheten föreslås begränsad på motsvarande sätt som i 1 § 2 mom. landskapslagen om Ålands hotell- och restaurangskola (26/91). Endast sådan rörelse som bedrivs i syfte att ge de studerande den handledda praktik som förutsätts för utbildningen kan förekomma. Med begreppet handledd praktik avses inte den praktik som måste inhämtas på egen hand ute i arbetslivet.

Avsikten är att det vid Ålands tekniska läroverk inrättade teknologicentret skall fortsätta sin verksamhet (projektarbeten, forsknings- och informationsverksamhet) även framdeles. Närmare bestämmelser om teknologicentrets verksamhet kan vid behov med stöd av förslagets 42 § utfärdas i landskapsförordning.

Enligt 3 mom. kan även läroavtalsutbildning ordnas vid de skolor som omfattas av förslaget. Genom den ändring av självstyrelselagen (59/96), som träder i kraft den 1 januari 1997, ändras 18 § 14 punkten så att rättsområdet läroavtal återförs till landskapets behörighet. Landskapsstyrelsen har för avsikt att under sessionen 1996-97 överlämna ett lagförslag om läroavtalsutbildningen till lagtinget, enligt vilket landskapets skolor skulle handha den teoretiska undervisningen inom läroavtalsutbildningen.

Utanför lagens tillämpningsområde faller i enlighet med det föreslagna 4 mom. den utbildning efter grundskolan som bedrivs med stöd av särskild lag. Som påpekats i den allmänna motiveringen syftar bestämmelsen på landskapslagen Ålands folkhögskola och landskapslagen om Ålands musikinstitut. Till gruppen av särskilda lagar hänförs även landskapslagen om högskoleundervisning i landskapet Åland (15/81) och landskapslagen om läroanstalter för hemslöjd i landskapet Åland (13/43).

2 § Definitioner Med utbildning på gymnasialstadiet avses enligt gällande definition en utbildning som ges på yrkesskolnivå och institutsnivå samt vid gymnasium. Gymnasialstadiet inkluderar både grundskolebaserad utbildning och sådan utbildning som bygger på den grundskolebaserade utbildningen. Genom paragrafen föreslås begreppet gymnasialstadiet erhålla en ny definition. Enligt den nya definitionen skulle utbildning på gymnasialstadiet enbart inkludera den grundläggande yrkesutbildningen samt den studieförberedande utbildningen som omfattar högst 120 studieveckor eller minst 75 kurser, vilket motsvarar ca. tre års studier. Med utbildning på högre nivå avses den utbildning som bygger på gymnasialstadietutbildningen. Begreppet högre nivå kan enligt förslaget även inkludera yrkeshögskoleutbildning.

3 § Huvudman Landskapet Åland föreslås fortsättningsvis stå som huvudman för samtliga skolor som med stöd av 1 § 1 mom. närmare anges i landskapsförordning. Till landskapsstyrelsens allmänna åligganden hör även utvecklandet av utbildningen efter grundskolan. Samhällsutvecklingen ställer stora krav även på utbildningen samtidigt som

de studerande måste erhålla en tidsenlig utbildning som motsvarar relevanta krav inom respektive utbildnings- och yrkesområde.

2 kap. Utbildningens mål och uppgift

4 § Målsättning I paragrafen anges den gemensamma allmänna målsättningen för utbildningen efter grundskolan. Avsikten är att de mer detaljerade målen för respektive skola skall intas i skolornas reglementen (se 10 § 1 mom. 1 punkten). I landskapets gällande skollagar på gymnasialstadiet och högre nivå är det enbart gymnasielagen för landskapet Åland (2 §), landskapslagen om Ålands tekniska läroverk (1 §) och landskapslagen om Ålands folkhögskola (1 §) som innehåller bestämmelser om målen för undervisningen och den övriga verksamheten vid skolan. Landskapsstyrelsen anser det viktigt att det för all utbildning som ordnas av det offentliga uppställs mål för hur utbildningen skall utformas utgående från de värderingar som är centrala i vårt samhälle trots olikheterna mellan de olika utbildningarna. Avsikten är att ge de studerande en tillräcklig kunskapsbas för att de därigenom skall få en större beredskap för att aktivt kunna ta del av vårt samhälle. De primära målen är att de studerande utvecklar förmågan att lära sig lära, förmågan att värdera och välja samt förmågan att ta eget ansvar. Målet för utbildningen bör även vara att de studerande skall kunna utveckla sin förmåga att ta initiativ och ansvar och att arbeta och lösa problem både individuellt och tillsammans med andra samt förmågan att anpassa sig i olika miljöer. På samma sätt som inom grundskoleutbildningen vill landskapsstyrelsen frångå betoningen av skolans uppgift som givare och den studerandes som mottagare av kunskap. Målsättningen är i stället att skapa förutsättningar för att de studerande tillägnar sig och utvecklar kunskaper samt att utbildningen allsidigt utvecklar de studerandes kommunikativa och sociala kompetens.

Ett uttryckligt omnämnande om den studerandes ansvar för studierna föreslås intagen i 3 mom. De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig skall omfatta alla studerande. De studerandes utveckling under skoltiden såväl kunskapsmässigt som socialt förutsätter att de tar ett allt större ansvar för de egna studierna och för arbetsmiljön i skolan. Genom att exempelvis få välja kurser och ämnen och genom att delta i planeringen och utvärderingen av den dagliga undervisningen kan de studerande utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar. De studerandes ansvar för studierna fullföljs även inom ramen för deras representation i direktionen där studeranderepresentanterna utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

Utbildningen efter grundskolan bör utformas så att den ger rätt till utbildning för olika grupper i samhället. En förpliktelse att ta hänsyn till studerande med särskilda behov föreslås intagen i paragrafens 5 mom. Avsikten är att inom ramen för läroplans-

grunderna ange hur denna förpliktelse skall genomföras.

5 § Studieförberedande utbildning Den studieförberedande utbildningen skall utgående från grundskolans undervisning fördjupa och utveckla den studerandes kunskaper och färdigheter som förberedelse för utbildning på högre nivå. Målsättningen är att likhet med gällande gymnasieutbildning fortsättningsvis poängtera den kontinuitet som bör finnas mellan grundskolan och den studieförberedande utbildningen. Till den studieförberedande utbildningen hör den utbildning som i dag bedrivs vid Ålands lyceum. Utbildningen föreslås fortsättningsvis leda till en åländska gymnasieexamen som baseras på valbart språkprogram eller en finsk studentexamen som baseras på en obligatorisk undervisning i finska.

Enligt förslaget införs årskurslös undervisning i enlighet med den försöksverksamhet som bedrivits vid Ålands lyceum. Indelningen av de studerande i olika årskurser slopas. Omfattningen av utbildningen skall dock utformas så att den genom studier på heltid skall kunna genomgå på tre läsår.

Med studieförberedande utbildning avses också den utbildning som kan erbjudas genom ett nära samarbete med ett utbildningsprogram (s.k. studieförberedande program med yrkesprofil). Till denna grupp av utbildningar kan bland annat den sociala linjen vid yrkeskolan (programmet för samhällliga och sociala yrken, sociokant) hänföras.

6 § Yrkesinriktad utbildning För att yrkesutbildningen skall kunna svara mot uppställda målsättningar och de förändringar som sker i vårt samhälle krävs en förnyelse av yrkesutbildningen. Det nuvarande grundlinjesystemet associerar till en utbildningsväg som huvudsak är färdigt utstakad och detaljutformad redan när den studerande inleder sina studier. En sådan väg kan inte svara mot olika studerandes varierande behov och förutsättningar. Den kan inte heller på ett flexibelt sätt ta hänsyn till relevanta yttre faktorer. Landskapsstyrelsen föreslår därför att yrkesutbildningen struktureras i utbildningsprogram som ger grunden både för yrkesverksamhet och fortsatt utbildning. Programbegreppet kan förlikas vid en ram inom vilken olika vägar eller ämnen kan väljas. På det sättet kan den fasta struktur som råder idag ersättas med ett mera flexibelt system som möjliggör långsiktig och dynamisk utveckling.

3 kap. Förvaltning

7 § Direktion Förslaget om högst tio medlemmar i direktionen motsvarar skolornas nuvarande sammansättning med undantag av direktionerna vid Ålands husmoderskola (fem), Ålands lantmannaskola (åtta) och Ålands tekniska läroverk (minst åtta). Bestämmelsen medför att även mandattiden för direktionerna vid Ålands lyceum (två kalenderår) och Ålands husmoderskola (tre år) förlängs till fyra kalenderår.

Genom förslaget ges landskapsstyrelsen större frihet vid tillsättandet av direktioner-

na. Förutom att det i direktionen för de yrkesutbildande skolorna skall finnas en tillräcklig representation av sakkunskap från de områden som skolan företräder finns inga bestämmelser om direktionens sammansättning. Den representerade sakkunskapen i direktionerna för de yrkesutbildande skolorna kan bestå av personer från såväl den offentliga som den privata sektorn.

Med avvikelse från gällande bestämmelser föreslås att representerna för de studerande, lärarna och övrig personal inte skall ha någon rösträtt vid direktionens sammanträden.

8 § Direktionsmöte Bestämmelsen överensstämmer i huvudsak med bestämmelserna i gällande skollagar.

9 § Direktionens uppgifter Landskapsstyrelsen anser det inte ändamålsenligt att i landskapslag inta detaljerade bestämmelser om direktionens uppgifter, utan föreslår en mer allmän beskrivning. Mer preciserade bestämmelser kan vid behov intas i skolornas reglementen.

Förslaget medför ett ökat ansvar för direktionen även vid utvecklandet av undervisningen vilket erfordrar ett särskilt omnämnande i lagtexten. Den allmänna ledningen, tillsynen och utvecklingen av utbildningen ankommer enligt förslagets 3 § på landskapsstyrelsen.

För en redovisning av det pedagogiska arbetet vid skolorna föreslås att en utvärderingsrapport årligen tillställs landskapsstyrelsen.

10 § Rektor och prorektor Enligt gällande lagstiftning om Ålands husmodersskola skall en föreståndare ansvara för verksamheten vid skolan. Föreståndaren utses av landskapsstyrelsen bland en av skolans ordinarie lärare. Den föreslagna paragrafen medför att uppdraget som föreståndare vid husmodersskolan måste ersättas med en rektorstjänst i likhet med övriga skolor efter grundskolan. På motsvarande sätt som i fråga om direktionens uppgifter föreslås att den mer detaljerade arbetsbeskrivningen för rektorn intas i skolans reglemente.

I förslaget betonas rektorns pedagogiska ledarskap. Avsikten är att rektorn utgående från de övergripande målen i läroplansgrunderna skall leda det pedagogiska arbete som varje skola ansvarar för. Arbetet skall utvecklas utgående från en medveten pedagogisk grundsyn och samstämmighet med aktuell pedagogisk forskning. Den pedagogiska grundsynen omfattar människosyn, samhällssyn samt inlärnings- och kunskapssyn, d.v.s. de grundläggande värderingar, den värdebas, som allt pedagogiskt arbete vilar på³. Rektorn ansvarar även för att arbetet vid skolorna organiseras ändamålsenligt och att skolan ges möjlighet att arbeta på avsett sätt. På rektorn ankommer även att bereda

³ se närmare ÅUS 1994:5 *Utbildning i samarbete (UIS)*

och föredra de ärenden som behandlas vid direktionens sammanträden (jfr 7 §) samt tillse att dessa verkställs.

I likhet med gällande lagstiftning efter grundskolan skall det finnas en prorektor vid varje skola. En prorektor skall dock inte utses om en biträdande rektor finns vid skolan (jfr 37 §).

11 § Lärarkollegium Bestämmelsen överensstämmer i huvudsak med bestämmelserna i gällande lagstiftning. Om en biträdande rektor finns vid skolan skall även han höra till lärarkollegiet. Kollegiet föreslås på motsvarande sätt som för direktionen kunna sammankallas då minst en tredjedel av medlemmarna det kräver.

12 § Reglemente Förslaget innebär att reglementen skall upprättas även för Ålands lyceum och Ålands husmodersskola.

Utöver den allmänna målsättningen för utbildningen efter grundskolan i lagförslagets 4 § skall reglementet enligt *punkt 1* innehålla en mer preciserad målbeskrivning för utbildningen vid varje skola.

Bestämmelserna om arbetsuppgifterna (p 2), fortbildningen (p 4) och kompetenskraven (p 6) för skolans personal omfattar såväl offentligrättsligt som privaträttsligt anställda. Kompetenskravet för rektors- samt biträdande rektorstjänsterna fastställs av landskapsstyrelsen (jfr 41 §).

De allmänna grunderna för bedömning och betygsgivning skall utarbetas av landskapsstyrelsen utgående från läroplansgrunderna (jfr 16 §)⁴.

Reglementet skall även innehålla närmare bestämmelser om rätten att erhålla betyg eller intyg över utförda prestationer.

En ändring av reglementet skall ske enligt samma procedur som när reglementet upprättats. Initiativet till ändring kan komma från såväl landskapsstyrelsen som direktionen, med det är direktionen som gör upp ett förslag som skall underställas landskapsstyrelsen för att bli gällande.

För att erhålla en enhetlig utformning av skolornas reglementen bör en modell till reglemente utarbetas.

4 kap. Undervisning

13 § Läsår Läsåret föreslås fortsättningsvis börja den 1 augusti och avslutas den 31 juli..

⁴ Se läroplansgrunder som fastställts av landskapsstyrelsen den 6 juni 1995 (ÅUS 1995:12, sid 16).

14 § Undervisningens offentlighet Eftersom landskapets skolor utgör offentliga inrättningar anser landskapsstyrelsen det även vara ändamålsenligt att i lagen inta en uttrycklig bestämmelse om att undervisningen är offentlig. En motsvarande bestämmelse finns för närvarande i 9 § gymnasielagen för landskapet Åland.

15 § Undervisningsspråk Enligt 40 § självstyrelselagen är undervisningsspråket svenska i skolor som bekostas av allmänna medel och får understöd av sådana, om inte något annat stadgas genom landskapslag. Enligt motiven till självstyrelselagen avses med begreppet skola även andra skolor än läropliktiga skolor, vilket torde inkludera även skolor som erbjuder utbildning efter grundskolan.

Den ökade internationaliseringen påverkar i stor utsträckning även utbildningen efter grundskolan. EU-medlemsskapet har även öppnat nya vägar till arbetsmarknader i Europa som naturligtvis ställer större krav på ökade språkkunskaper. För att dessutom kunna erbjuda de studerande en utbildning som står sig internationellt sett bör lagstiftningen möjliggöra att även andra språk än svenska skall kunna användas som undervisningsspråk. Utbildningen bör dock alltid utformas i överensstämmelse med målsättningen för utbildningen efter grundskolan med särskild betoning på landskapets särställning som ett enspråkigt svenskt område.

16-18 §§ Läroplansgrunder, Läroplan för kärnämnen, Läroplan Enligt förslaget kommer även direktionerna för Ålands lyceum, Ålands tekniska läroverk, Ålands naturbruksskola (Ålands lantmannaskola) samt Ålands husmodersskola att få fastställa läroplaner för utbildningen vid respektive skola. I dag fastställs läroplanerna vid nämnda skolor av landskapsstyrelsen. Läroplaner för övriga skolor⁵ efter grundskolan antas enligt gällande bestämmelser av direktionen, medan landskapsstyrelsen för dessa skolor även fastställer grunderna för läroplanerna. Genom förslaget förenhetligas proceduren för alla skolor efter grundskolan i enlighet med den princip⁶ som omfattades under landstingsbehandlingen av landskapslagen om Ålands yrkesskola (75/89).

Genom förslaget genomförs även de riktlinjer som dragits upp i betänkandet *Utbildning i samarbete* (ÅUS 1994:5) samt de läroplansgrunder och läroplan för kärnämnen som fastställdes av landskapsstyrelsen den 6 juni 1995 (Dnr Uy1-31-95-7). Förslaget medför att dagens utbildningslinjer och specialiseringslinjer ersätts av utbildningsprogram.

⁵ Ålands yrkesskola, Ålands sjömansskola, Ålands sjöfartsläroverk, Ålands handelsläroverk samt Ålands hotell- och restaurangskola.

⁶ Landstinget ansåg det tillfyllest att landskapsstyrelsen angav riktlinjerna (läroplansgrunder) medan detaljbesluten (läroplanerna) fattas av direktionen, (KU:s bet. nr 12/1988-89).

19 § Befrielse från undervisning Enligt 1 mom. kan den studerande medges befrielse från undervisning om det med hänsyn till särskilda omständigheter inte är rimligt att kräva att den studerande deltar. Med särskilda omständigheter avses ett ämne (ex. grundläggande språkundervisning) eller inslag i undervisningen som den studerande redan behärskar⁷ eller en situation som den studerande upplever som arbetsam på grund av ett handikapp. Avsikten med förslaget är att skapa ett regelverk som alltid prioriterar det som är bäst för den studerande.

Paragrafens 2 mom. motsvarar gällande 12 § gymnasielag för landskapet Åland. Rätten till befrielse från undervisningen i religionskunskap då den studerande tillhör annat trossamfund än det trossamfunds lära som undervisningen sker på följer av 8 § religionsfrihetslagen (FFS 267/22).

20 § Utbildning under begränsad tid Förslaget ger direktionen ökade befogenheter att anordna undervisning som omfattar högst en termin. Enligt gällande lagstiftning efter grundskolan krävs landskapstyrelsens tillstånd för motsvarande verksamhet samtidigt som landskapsstyrelsen fastställer kurs- och läroplaner för i frågavarande utbildning.

21 § Övrig undervisning Bestämmelsen överensstämmer i huvudsak med bestämmelserna i gällande lagstiftning.

5 kap. Studiesociala förmåner

22-23 §§ Avgifter för undervisningen, Skolmåltid Paragraferna överensstämmer med 2 och 3 §§ landskapslagen om studiesociala förmåner för elever i yrkesutbildningsanstalter och gymnasiet. Landskapsstyrelsen anser det vara mer ändamålsenligt att bestämmelserna om studiesociala förmåner finns intagna i förevarande förslag till ramlagstiftning för utbildningen efter grundskolan och föreslår att landskapslagen om studiesociala förmåner för elever i yrkesutbildningsanstalter och gymnasiet upphävs.

24-25 §§ Skolskjuts, Boende Genom förslaget begränsas rätten till skolskjuts och elevhem enbart till de studerande på gymnasialstadiet. Studerande på högre nivå, vilka oftast är över 18 år gamla, får finansiera skolresorna och boendet på annat sätt med hjälp av exempelvis studiestöd.

⁷ Jfr 16 §, tillgodoräknande av tidigare studier vilket beaktas i läroplansgrunderna och utbildningsprogrammen.

26 § Elev med hemkommun i riket Motsvarande bestämmelse finns i landskapslagen om landskapets kostnadsansvar för vissa elever i gymnasiet och yrkesutbildningsanstalter (20/95) som härigenom föreslås upphävd.

6 kap. De studerande

27 § Antagning av studerande Enligt landskapslagen om elevantagningsnämnd (14/78) finns i landskapet en elevantagningsnämnd för att möjliggöra samordnad antagning av elever, vilka söker inträde till gymnasium, yrkesläroinrättning och folkhögskola. Enligt lagförslaget upphävs landskapslagen om elevantagningsnämnd och elevantagningsnämnden avskaffas. I stället föreslås att grunderna och de allmänna kriterierna för antagning av studerande till utbildningen efter grundskolan i landskapet fastställs av landskapsstyrelsen efter ett samrådsförfarande med berörda skolor och instanser. Med berörda skolor avses även grundskolan och med berörda instanser exempelvis arbetsförmedlingen och yrkesvägledningen.

Landskapsstyrelsen har för avsikt att utforma ett åländskt centralt antagningssystem.

28 § Rättelse av antagning Med tanke på de studerandes rättssäkerhet finner landskapsstyrelsen det ändamålsenligt att en uttrycklig bestämmelse intas i lagen som anger att den studerandes möjlighet att begära rättelse av en antagning som han är missnöjd med. Rätten att söka ändring i direktionens beslut regleras i 46 §.

29 § Opartiskt bemötande. En av de allmänna målsättningarna med verksamheten vid skolorna är att verksamheten utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Men det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om nämnda värderingar. Undervisningen skall även bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda de studerande för att aktivt delta i samhällslivet. För att dessutom skapa ett gott arbetsklimat vid skolorna, aktivt motverka trakasserier och förtryck av individer förutsätts att de studerande bemöts på ett opartiskt sätt. Därigenom stärks även den studerandes personliga trygghet och självkänsla.

30 § Rättelse av bedömning av studieprestation Allmänna grunder för bedömning och betygsgivning skall utarbetas av landskapsstyrelsen utgående från läroplansgrunderna (16 §)⁸.

Bedömningen handhas enligt gällande bestämmelser för gymnasiet av läraren i ämnet, medan bedömningen i den övriga skollagstiftningen efter grundskolan som berörs av förslaget sköts av lärarkollegiet. Genom förslaget skulle läraren primärt utföra

⁸ Se läroplansgrunder som fastställts av landskapsstyrelsen den 6 juni 1995 (ÅUS 1995:12, sid 16).

bedömningen av den studerandes prestationer.

Med tanke på de studerandes rättssäkerhet finner landskapsstyrelsen det ändamålsenligt att en uttrycklig bestämmelse intas i lagen som anger den studerandes möjlighet att begära rättelse av en bedömning som han är missnöjd med.

Förslagets 3 mom. motsvarar 22 § 2 mom. gymnasielagen för landskapet Åland.

31 § De studerandes skyldigheter Bestämmelsen överensstämmer i huvudsak med bestämmelserna i gällande lagstiftning.

Inom ramen för de ökade befogenheter direktionen skulle få enligt förslaget, föreslås att direktionen även skulle få avstänga en studerande för högst ett år, under förutsättning att den studerande bryter mot bestämmelserna i 1 mom. och inte rättar sig trots varning. Enligt gällande lagstiftning måste direktionens beslut om avstängande av studerande för längre tid än två månader underställas landskapsstyrelsen för fastställelse.

32 § Ledighet Enligt gällande lagstiftning för yrkesutbildningen skall ledighet för längre tid än en vecka prövas av direktionen. För att underlätta administrationen av dylika ärenden föreslås att rektorn skall fatta avgörandet även för längre ledigheter.

33 § Studerandekår Bestämmelsen överensstämmer i huvudsak med bestämmelserna i gällande lagstiftning.

34 § Privat studerande Bestämmelsen avser studerande som inte är antagen till den utbildning som omfattas av lagen. Motsvarande bestämmelser finns i 26 § gymnasielagen för landskapet Åland och 25 § landskapslagen om Ålands tekniska läroverk.

7 kap. Personal

35 § Anställningsförhållanden För att underlätta den löpande förvaltningen i skolorna, så att besluten fattas snabbare och närmare den verksamhet de berör, föreslås att beslutanderätten i ärenden som gäller tjänster och tjänstemän delegeras till skolornas direktioner. Tjänstekollektivavtalsfrågorna skall dock skötas av landskapsstyrelsen. Landskapsstyrelsen skall likaså fortsättningsvis fatta beslut i vissa ärenden som prövas enligt bestämmelserna i tjänstekollektivavtalen och kräver särskilda specialkunskaper, såsom ansökningar om ålders-, års- och andra lönetillägg⁹.

I samband med lagens ikraftträdande görs en översyn av landskapsstyrelsens interna delegeringsbeslut för att bringa detta i överensstämmelse med den nya lagstiftningen.

⁹ Se förenklingsgruppens slutrapport; Pm angående förenkling av förvaltningen inom gymnasialstadiet, Dnr Ua1-31-93-5.

De föreslagna delegeringsåtgärderna förutsätter åtminstone inledningsvis en relevant och kontinuerlig fortbildning av berörd personal.

36 § Tjänster Rektorn utgör skolans högsta tjänsteman, varför rektorstjänsten fortsättningsvis skall inrättas, indras och tillsättas av landskapsstyrelsen. Vid skolan kan även en tjänst som biträdande rektor finnas. Såvida en tjänst som biträdande rektor tillsätts skall läraren som handhaft uppdraget som prorektor entledigas från sitt uppdrag (10 § 3 mom.).

Förslaget föranleder att tjänsten som föreståndare vid husmoderskolan kommer att ersättas med en rektorstjänst. På så vis skapas en enhetlighet i fråga om ledarskapet vid samtliga skolor efter grundskolan, då den ledande tjänstemannen benämns rektor.

Övriga tjänster (lektorstjänster, ämneslärartjänster, handledartjänster, speciallärare, projektledare etc.) kan inrättas såvida budgetanslag finns tillgängliga för ändamålet samt ett faktiskt behov för inrättandet av tjänsten föreligger. Om tjänsternas benämningar beslutar direktionen.

Om en gemensam tjänst inrättas skall tjänsten ha en primär skola.

37 § Timlärare Timlärare har ingen tjänst utan är enbart en tillfällig tjänsteman. Övriga tillfälliga tjänstemän kan vid behov anställas (55 § tjänstemannalagen för landskapet Åland (61/87)).

38 § Privaträttsligt anställningsförhållande Bestämmelsen överensstämmer i huvudsak med bestämmelserna i gällande lagstiftning.

39 § Rektors möjlighet att utse vikarier Bestämmelsen överensstämmer i huvudsak med bestämmelserna i gällande lagstiftning.

40 § Kompetenskrav Landskapsstyrelsen fastställer kompetenskraven för tjänsterna enligt 1 mom. i samband med inrättandet av dem.

I övrigt överensstämmer bestämmelsen i huvudsak med bestämmelserna i gällande lagstiftning.

41 § Övriga bestämmelser Direktionen föreslås fastställa undervisningsskyldigheten för prorektorn, dock inom ramen för tjänstekollektivavtalet.

7 kap. Särskilda bestämmelser

42 § Rättsförmåga För att förenkla förvaltningen vid skolorna föreslås även att direktionen skulle kunna sluta avtal inom ramen för skolans normala verksamhet i enlighet med

vad landskapstyrelsen beslutar. Med avtal avses bl.a. leasingavtal; leasing av exempelvis kopieringsapparater och datamateriel, hyresavtal; hyra av undervisningslokaler och rum för bl.a. studerande, samarbetsavtal; avtal om samarbetsformer och -projekt som befrämjar utbildningen samt utbildningsavtal; ett skriftligt avtal mellan skolan och arbetsgivaren om ordnandet av den arbetspraktik som hör till utbildningen.

Ett beslut med i paragrafen avsett innehåll skall fattas i samband med lagens ikraftträdelse.

43 § Tystnadsplikt Bestämmelserna om tystnadsplikt föreslås i förtydligande syfte vara mer detaljerad i fråga om personliga och ekonomiska omständigheter som rör en studerande eller medlemmar av den studerandes familj än vad 17 § tjänstemannalagen för landskapet Åland är. Tjänsteman skall enligt 2 mom. på motsvarande sätt som enligt grundskolelagen få lämna uppgifter till varann eller till andra organ inom landskapets förvaltning som är nödvändiga för ordnande av en studerandes skolgång på ett ändamålsenligt sätt.

Studerande inom social- och hälsovårdsutbildningen kan i sin praktiska undervisning komma i kontakt med uppgifter som skall hållas hemliga. Närmare bestämmelser om denna tystnadsplikt kan enligt 3 mom. intas i reglementet för skolan.

44 § Försöksverksamhet Bestämmelsen överensstämmer i huvudsak med 55 § gymnasielagen för landskapet Åland, 23a § landskapslagen om Ålands sjömanskola och 23a § landskapslagen om Ålands sjöfartsläroverk.

45 § Fristående skolor med landskapsbidrag Med fristående skolor avses enligt paragrafen skolor efter grundskolan som motsvarar landskapets skolor på samma stadium. Huvudman för skolorna kan enligt förslaget vara kommuner, registrerade samfund och stiftelser. Genomgång av utbildning vid dessa skolor skall ge samma behörighet till arbete och fortsatta studier som avslutad utbildning vid landskapets skolor ger. Utbildningens längd kan på motsvarande sätt som vid landskapets skolor variera beroende på om den studerande genomgår exempelvis ett utbildningsprogram eller en kurs.

Landskapsstyrelsen har inte ansett det nödvändigt att generellt kräva ett formellt godkännande av en fristående skola eftersom rätten att bedriva utbildning för studerande som inte längre är läropliktiga anses falla under den fria näringsrätten. Skall däremot den fristående skolan begära att få stöd från landskapet för angiven utbildning anser landskapsstyrelsen att landskapet skall ställa krav på att vissa villkor skall uppfyllas. Landskapsstyrelsen har valt att inte inta villkoren i lagtexten, utan dessa kan vid behov utfärdas i landskapsförordning eller anges i tillståndet.

Villkor som bör uppfyllas är att verksamheten vid skolorna på motsvarande sätt som för landskapets skolor utformas i enlighet med grundläggande demokratiska värderingar, främjar principen om alla människors lika värde samt betonar respekten för vår gemensamma miljö. Utbildningen får inte innebära påtagliga negativa följder för landskapets skolor. Skolan skall dessutom ha ett reglemente som innehåller bestämmelser om skolans förvaltning, läroplansgrunder som skall vara godkända av landskapsstyrelsen samt fastställda antagningsvillkor. För att erbjuda en utbildning med god kvalitet förutsätts även att undervisningen ges av kompetenta lärare. De studerande skall vara berättigade till betyg eller intyg över genomförd utbildning. Betygen bör vara jämförbara med betygen vid landskapets skolor. Krav bör även ställas på under vilka förutsättningar avgifter får uppbäras för undervisningen.

46 § Besvär Bestämmelsen överensstämmer i huvudsak med bestämmelserna i gällande lagstiftning.

47 § Landskapsförordning I paragrafen ges ett generellt bemyndigande att vid behov utfärda närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpligheten av lagen.

48 § Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelse Landskapsstyrelsen anser det ändamålsenligt att lagen träder i kraft vid ingången av ett läsår och föreslår därför att lagen träder i kraft den 1 augusti 1997.

Landskapslagen om studiesociala förmåner för elever i yrkesutbildningsanstalter och gymnasiet och landskapslagen om landskapets kostnadsansvar för vissa elever i gymnasiet och yrkesutbildningsanstalter föreslås upphävida eftersom motsvarande bestämmelser föreslås införda i särskilt kapitel i denna lag.

Med tanke på direktionernas utökade uppgifter bör nya direktioner tillsättas i nära anknytning till att lagen träder i kraft. Även direktionernas sammansättning kan behöva justeras.

2. Landskapslag om ändring av landskapslagen om Ålands musikinstitut

Landskapslagen om Ålands musikinstitut föreslås i huvudsak ändrad i överensstämmelse med förslaget till landskapslag om utbildning efter grundskolan.

10a § Läroplansgrunder och övrig undervisning Bestämmelsen överensstämmer i sak med gällande 10 §, med undantag av en teknisk justering av bestämmelsens rubrik.

12c § Elevernas skyldigheter Bestämmelsen överensstämmer i sak med gällande 12 §.

Landskapsstyrelsen föreslår att lagtinget antar följande lagar.

1. **L A N D S K A P S L A G**
om utbildning efter grundskolan

I enlighet med lagtingets beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om studieförberedande och yrkesinriktad utbildning efter grundskolan. Utbildningen ges på gymnasialstadienivå och högre nivå vid de skolor som anges i landskapsförordning.

Vid skolorna kan ordnas kompletteringsutbildning, vidareutbildning, fortbildning och kursverksamhet. Dessutom kan vid skolorna anordnas service-, arbets- och rörelseverksamhet samt beställningsuppdrag utföras om verksamheten ansluter sig till utbildningen. Rörelseverksamhet får endast bedrivas i syfte att ge de studerade den handledda praktik som förutsätts i utbildningen. Även forsknings-, informations- och utvecklingsverksamhet som tjänar undervisningen och stöder arbetslivet kan bedrivas vid skolorna.

Vid skolorna kan dessutom ordnas läroavtalsutbildning i enlighet med vad som stadgas särskilt.

Denna lag omfattar inte sådan utbildning efter grundskolan som bedrivs med stöd av särskild lag.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

utbildning på gymnasialstadienivå: grundläggande yrkesutbildning samt studieförberedande utbildning som omfattar högst 120 studieveckor, minst 75 kurser eller motsvarande,

utbildning på högre nivå: sådan utbildning som bygger på 120 studieveckors gymnasialstadietutbildning eller motsvarande utbildning på gymnasialstadiet,

studievecka: studier som normalt omfattar den studerandes studieinsats på 40 arbetstimmar för uppnående av de fastställda målen.

3 §

Huvudman

Landskapet Åland är huvudman för de skolor som avses i 1 § 1 mom.

Landskapsstyrelsen handhar den allmänna ledningen, tillsynen och utvecklingen av utbildningen enligt denna lag.

2 kap.

Utbildningens mål och uppgift

4 §

Målsättning

Utbildningen skall skapa förutsättningar för att de studerande tillägnar sig och utvecklar kunskaper. Utbildningen skall allsidigt utveckla de studerandes kommunikativa och sociala kompetens.

Verksamheten i skolorna skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar, främja principen om alla människors lika värde samt främja internationell förståelse, fred och jämställdhet mellan könen. Verksamheten skall bygga på ekologiska grundprinciper och präglas av respekt för och hänsyn till miljön. Undervisningen skall ge de studerande insikter i och förståelse för den åländska självstyrelsen, historien och kulturen.

Varje studerande skall ta ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö.

Verksamheten i skolorna skall stöda ett pedagogiskt utvecklingsarbete och pedagogisk samt yrkes- eller ämnesanknuten fortbildning för att garantera en hög nivå på utbildningen.

I utbildningen skall hänsyn tas till studerande med särskilda behov.

5 §

Studieförberedande utbildning

I den studieförberedande utbildningen ges en allmänbildande undervisning utgående från en humanistisk grundsyn. Utbildningen skall med undervisningen i grundskolan som grund fördjupa och utveckla de studerandes kunskaper och färdigheter som förberedelse för högskolestudier eller andra gymnasialstadiebaserade studier. Den studieförberedande utbildningen leder till gymnasieexamen eller studentexamen.

Den studieförberedande utbildningen ordnas i kursform i de ämnen och i den omfattning som anges i läroplansgrunderna. Kurserna indelas i ett i läroplansgrunderna fastställt antal obligatoriska samt valfria kurser. Utbildningen skall utformas så att den kan genomgå på tre läsår.

Utöver den rent studieförberedande utbildning som avses ovan, kan även anordnas studieförberedande utbildning med en yrkesprofil i första hand genom samarbete med andra utbildningsprogram.

6 §

Yrkesinriktad utbildning

Den yrkesinriktade utbildning skall ge den studerande sådana teoretiska och praktiska kunskaper som krävs för att kvalificera sig för uppgifter i arbetslivet och som motsvarar samhällets krav på utbildad arbetskraft inom respektive yrkessektor. Utbildningen skall samtidigt inriktas på att ge de studerande en grund för att inleda högskolestudier eller andra gymnasialstadiebaserade studier.

Den yrkesinriktade utbildningen leder till grundexamen, yrkesexamen inom visst yrkesområde eller annan examen med angiven yrkesprofil eller -inriktning.

Den yrkesinriktade utbildningen ordnas i form av utbildningsprogram i de ämnen och i den omfattning som anges i läroplansgrunderna.

3 kap.

Förvaltning

7 §

Direktion

För förvaltningen av varje skola tillsätter landskapsstyrelsen en direktion för fyra kalenderår i sänder.

Direktionen består av högst tio medlemmar. Flertalet av medlemmarna i direktionen för yrkesutbildande skolor skall inneha sakkunskap om arbetslivet inom skolans utbildningsområden. Två representanter för de studerande, en för lärarna och en för den övriga personalen har rätt att delta i direktionens sammanträden. Representanterna har yttranderätt men inte rösträtt vid sammanträdena.

Bland direktionens medlemmar utser landskapsstyrelsen ordförande och vice ordförande. För varje medlem utses en personlig ersättare, för vilken i tillämpliga delar bestämmelserna om medlemmarna gäller.

Skolans rektor är föredragande och sekreterare i direktionen. Direktionen kan dock utse annan föredragande när ärendet rör rektorn.

Landskapsstyrelsen får entlediga en medlem eller ersättare från uppdraget innan mandattiden har gått ut. Om en medlem eller ersättare entledigas eller avlider skall en ny medlem respektive ersättare utses för den återstående tiden.

Landskapsstyrelsen bestämmer arvoden och andra ersättningar till medlemmar i direktionen.

8 §

Direktionsmöte

Direktionen sammankallas av ordföranden eller vid förfall för ordföranden av vice ordföranden. Direktionen skall sammankallas för behandling av visst ärende då rektor eller minst tre av direktionens medlemmar det kräver.

Direktionen är beslutförför då ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. Beslut fattas med enkel röstmajoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst, utom vid personval då lotten avgör. Faller rösterna lika vid behandling av disciplinärt ärende avgör den åsikt som företräder den lindrigaste påföljden.

Vid behandling av ärende skall de i 16 § landskapslagen om Ålands landskapsstyrelse (42/71) ingående bestämmelserna om jäv iakttagas i tillämpliga delar. Har frågan om jäv uppkommit skall frågan omedelbart avgöras. Den som jävet gäller får inte delta i avgörandet. Om jäv ansetts föreligga skall den jävige avlägsna sig från mötet för den tid ärendet behandlas.

Vid direktionens möten förs protokoll som undertecknas av ordföranden och sekreteraren samt justeras på det som sätt direktionen bestämmer.

9 §

Direktionens uppgifter

Direktionen handhar förvaltningen och övervakningen av verksamheten i skolan samt övriga ärenden som ankommer på direktionen. Direktionen skall följa skolans undervisning och övriga verksamhet samt verka för dess utveckling.

Direktionen skall årligen tillställa landskapsstyrelsen budgetförslag för det följande kalenderåret och verksamhetsplan för det följande läsåret samt verksamhetsberättelse och utvärderingsrapport över det gångna läsåret.

10 §

Rektor och prorektor

Vid varje skola skall finnas en rektor.

Rektor skall som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal leda utvecklingen av undervisningen och den övriga verksamheten vid skolan samt fullgöra övriga uppgifter som hänför sig till ledningen av skolan.

Landskapsstyrelsen utser såvida inte en biträdande rektor utsetts, efter att ha hört direktionen, en av skolans lärare till prorektor för en tid som sammanfaller med direktionens mandatperiod. Direktionen skall dessförinnan ha inhämtat lärarkollegiets utlåtande. En sammanställning av lärarkollegiets utlåtande skall tillställas landskapsstyrelsen innan prorektorn utses. Prorektor är ställföreträdare för rektor. Såvida en biträdande rektor utses skall läraren som handhaft uppdraget som prorektor entledigas från sitt uppdrag.

11 §

Lärarkollegium

Till lärarkollegiet hör rektor, biträdande rektor och de lärare som har minst åtta årsveckotimmars undervisning vid skolan. Övriga lärare har rätt att närvara och yttra sig vid kollegiets sammanträden. Lärarkollegiet sammankallas av rektor som kollegiets ordförande eller då minst en tredjedel av lärarkollegiets medlemmar det kräver.

Kollegiet är beslutfört då rektor, biträdande rektor eller prorektor samt minst hälften av övriga medlemmar är närvarande. Vid omröstning skall bestämmelserna i 8 § 2 mom. iakttas.

Lärarkollegiet skall planera, främja och utveckla undervisningen och den övriga verksamheten vid skolan samt behandla övriga ärenden som ankommer på lärarkollegiet.

12 §

Reglemente

För varje skola skall finnas ett reglemente. Direktionen skall uppgöra ett förslag till reglemente som skall underställas landskapsstyrelsen för fastställelse. Reglementet skall innehålla bestämmelser om

- 1) skolans mål, uppgifter och verksamhet
- 2) rektors, lärarnas och den övriga personalens arbetsuppgifter,
- 3) arbetsårets omfattning,
- 4) fortbildning för lärare och övrig personal,
- 5) särskilda inträdeskrav, bedömning av studerande, examen samt utfärdande av särskilda intyg,
- 6) kompetenskrav för lärare och övrig personal vid skolan samt
- 7) övriga angelägenheter vilka med stöd av denna lag eller särskilda föreskrifter skall ingå i reglementet.

Förslag till ändring av reglementet skall underställas landskapsstyrelsen för fastställelse.

*4 kap.**Undervisning*

13 §

Läsår

Skolans läsår börjar den 1 augusti och slutar den 31 juli och är uppdelad i terminer på det sätt som föreskrivs i reglemente.

14 §

Undervisningens offentlighet

Undervisningen är offentlig. Rektor kan av särskilda skäl begränsa tillträdet till undervisningen.

15 §

Undervisningsspråk

Undervisningsspråket i skolan är svenska.

Vid språkundervisningen kan respektive språk användas som undervisningsspråk. Vid tillfällig undervisning kring visst tema kan undervisningsspråk som anknyter till temat användas.

I enlighet med landskapsstyrelsens tillstånd får även något annat språk än svenska användas som undervisningsspråk, om detta är förenligt med målen för utbildningen.

16 §

Läroplansgrunder

Landskapsstyrelsen fastställer läroplansgrunder för såväl den studieförberedande utbildningen som för den studieförberedande utbildningen med yrkesprofil och för den yrkesinriktade utbildningen.

I läroplansgrunderna fastställs de övergripande målen för utbildningen efter grundskolan på respektive nivå, samt utbildningens struktur och omfattning. Dessutom fastställs de utbildningsprogram som skall erbjudas på respektive nivå. Läroplansgrunderna beskriver också den underliggande kunskapssynen samt därav följande pedagogiska konsekvenser och utbildningspolitiska ställningstaganden. Läroplansgrunderna innehåller även bestämmelser om särskilda temaområden i utbildningen, om studiehandledning, stödundervisning, specialundervisning, bedömning och betygsgivning, tillgodoräknande av tidigare studier, samt om utvärdering och kvalitetssäkring.

För de yrkesutbildande programmen och programmet för den studieförberedande utbildningen med yrkesprofil fastställs även grunderna för kärnämnen, yrkesämnen och valbara ämnen, samt praktik och examensarbete och övriga grunder för utbildningen.

17 §

Läroplan för kärnämnen

Landskapsstyrelsen fastställer läroplanen för kärnämnen vilken är gemensam för alla yrkesinriktade utbildningsprogram på gymnasialstadiet.

18 §

Läroplan

Utgående från läroplansgrunderna skall ansvarig direktion göra upp läroplaner för den studieförberedande utbildningen och de yrkesinriktade utbildningsprogrammen.

19 §

Befrielse från undervisning

På ansökan av den studerande eller den studerandes vårdnadshavare kan rektor befria den studerande från skyldigheten att delta i undervisning, om det med hänsyn till särskilda omständigheter inte är rimligt att kräva att den studerande deltar.

Studerande som befriats från undervisningen i religionskunskap skall erhålla undervisning i livsåskådningskunskap, om inte den studerande eller den studerandes vårdnadshavare kan ordna motsvarande undervisning på annat sätt.

20 §

Utbildning under begränsad tid

Direktionen kan inom ramen för skolans budget besluta om ordnandet av kursverksamhet, kompletteringsutbildning, vidareutbildning och fortbildning omfattande högst en termin.

För kursverksamhet, kompletteringsutbildning, vidareutbildning och fortbildning som varar längre än en termin krävs landskapsstyrelsens tillstånd.

Direktionen fastställer läro- och kursplaner för utbildningen enligt 1 och 2 mom., vilka tillställs landskapsstyrelsen för kännedom.

21 §

Övrig undervisning

Vid skolan skall ges studiehandledning. Dessutom skall vid behov ordnas praktikhandledning, stödundervisning och specialundervisning.

Direktionen fastställer läroplaner för specialundervisningen.

5 kap.***Studiesociala förmåner***

22 §

Avgifter för undervisningen

Undervisningen i skolan är avgiftsfri för de studerande.

Landsskapsstyrelsen kan av särskilda skäl besluta att en skola få uppbära studieavgifter.

23 §

Skolmåltid

Varje arbetsdag skall en skolmåltid ordnas avgiftsfritt för de studerande.

24 §

Skolskjuts

Skolskjuts kan ordnas avgiftsfritt för studerande som bedriver studier på gymnasialstadienivå eller motsvarande nivå eller också kan kostnaderna för skolresorna ersättas i enlighet med av landskapsstyrelsen fastställda grunder.

25 §

Boende

Studerande som bedriver studier på gymnasialstadienivå eller motsvarande nivå kan bo avgiftsfritt i elevhem eller också kan kostnaderna för annan bostad ersättas i enlighet med av landskapsstyrelsen fastställda grunder.

26 §

Studerande med hemkommun i riket

Landskapet bekostar undervisningen och med den sammanhängande förmåner för studerande som har sin hemkommun i riket och som fullgör sin utbildning vid någon av de skolor som omfattas av denna lag på motsvarande sätt som för studerande som har hemkommun i landskapet.

Med den studerandes hemkommun avses den kommun där den studerande har sin hemkommun enligt lagen om hemkommun (FFS 201/94) vid början av respektive termin.

6 kap.

De studerande

27 §

Antagning av studerande

Landskapsstyrelsen fastställer efter samråd med berörda skolor och instanser grunderna och de allmänna kriterierna för antagning av studerande till utbildningen efter grundskolan.

Direktionen antar studerande till skolan, om inte annat följer av landskapsstyrelsens föreskrifter.

28 §

Rättelse av antagning

En sökande som är missnöjd med antagningen av studerande till utbildningen kan skriftligen begära rättelse av direktionen inom 14 dagar från det att resultaten av antagningen har offentliggjorts.

Resultaten av antagningen får på grund av en begäran om rättelse inte ändras till nackdel för den som blivit antagen som studerande.

29 §

Opartiskt bemötande

De studerande skall bemötas opartiskt så att ingen diskrimineras på grund av kön och social och kulturell bakgrund eller annan därmed jämförbar omständighet.

30 §

Rättelse av bedömning av studieprestation

Den studerande har rätt att få veta hur bedömningsgrunderna tillämpats på honom.

En studerande som är missnöjd med bedömningen av sin studieprestation kan skriftligen eller muntligen begära rättelse av den lärare som utfört bedömningen inom 14 dagar från det att den studerande fått del av resultaten av bedömningen. Är den studerande missnöjd med lärarens beslut skall ärendet hänskjutas till rektorn för avgörande.

Är beslut om bedömning uppenbart oriktigt kan landskapsstyrelsen ålägga läraren att företa ny bedömning eller förordna vilket vitsord den studerande skall erhålla.

31 §

Studerandes skyldigheter

De studerande skall utföra sina uppgifter samvetsgrant, följa normal studietakt, uppträda hänsynsfullt, följa skolans ordningsregler, rektors och lärares anvisningar samt hantera skolans egendom ansvarsfullt.

Studerande som bryter mot bestämmelserna i 1 mom. och som inte rättar sig trots varning kan av direktionen på förslag av lärarkollegiet avstängas för viss tid, dock högst ett år. Direktionen kan besluta att avstängningen skall verkställas omedelbart.

Innan beslut om avstängning fattas skall den studerande och, i förekommande fall, den studerandens vårdnadshavare beredas tillfälle att yttra sig i ärendet.

32 §

Ledighet

Rektor kan av särskild orsak bevilja en studerande ledighet från skolan.

33 §

Studerandekår

De studerande vid skolan utgör en studerandekår. Studerandekåren utser ett studeranderåd som kan framställa förslag och avge utlåtanden i frågor som rör skolan.

34 §

Privat studerande

Den som inte är studerande vid de skolor som omfattas av denna lag har rätt att i särskild examen tentera kurser eller ämnen eller delar av dessa i enlighet med vad landskapsstyrelsen närmare bestämmer.

7 kap.

Personal

35 §

Anställningsförhållanden

Vid skolan kan finnas personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Om inte annat bestäms i denna lag eller landskapsstyrelsen beslutar annat handhar direktionen de uppgifter som rör skolans anställda och som enligt tjänstemannalagen för landskapet Åland (61/87) ankommer på landskapsstyrelsen.

36 §

Tjänster

Vid skolan skall finnas en tjänst som rektor samt i den mån skolans studerandeantal och timantal det förutsätter ett antal tjänster som lärare. Vid skolan kan dessutom finnas en tjänst som biträdande rektor.

Rektorstjänster och biträdande rektorstjänster inrättas och indras av landskapsstyrelsen. Tjänsterna tillsätts av landskapsstyrelsen.

Övriga tjänster inrättas och indras av direktionen. Tjänst får inrättas endast under förutsättning att anslag anvisats i landskapets budget. Direktionen tillsätter tjänsterna.

Två eller flera skolor kan ha gemensamma tjänster.

37 §

Timlärare

Timlärare kan anställas av direktionen för de timmar det inte är ändamålsenligt att inrätta lärartjänster. Timlärare är tillfälliga tjänstemän.

38 §

Privaträttsligt anställningsförhållande

Direktionen anställer och avskedar personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

39 §

Rektors möjlighet att utse vikarier

Vikarie kan i brådskande fall förordnas av rektor för högst en månads tjänstgöring.

40 §

Kompetenskrav

Landskapsstyrelsen fastställer kompetenskraven för rektorstjänsterna och biträdande rektorstjänsterna.

Kompetenskrav för lärare och övrig personal vid skolan bestäms i reglementet.

Landskapsstyrelsen kan av särskilda skäl bevilja dispens från fastställda kompetenskrav.

Till en tjänst skall den utnämnas som är skickligast och lämpligast av dem som uppfyller kompetensvillkoren.

41 §

Övriga bestämmelser

Angående undervisningsskyldighet och avlöning samt övriga ersättningar och villkor för lärare och andra tjänstemän gäller vad därom överenskommits i tjänstekollektivavtal. Direktionen fastställer undervisningsskyldigheten för prorektor inom ramen för tjänstekollektivavtalet.

Angående lärarna och övriga tjänstemän vid skolan gäller förutom vad i denna lag stadgas vad om landskapets tjänstemän är särskilt föreskrivet.

8 kap.

Särskilda bestämmelser

42 §

Rättsförmåga

Direktionen kan inom ramen för skolans ordinarie verksamhet sluta avtal i enlighet med vad landskapsstyrelsen beslutar.

43 §

Tystnadsplikt

Den som är anställd vid skolan får inte informera en utomstående om vad han vid skötseln av uppgifter som rör skolväsendet har fått veta om personliga eller ekonomiska omständigheter som rör en studerande eller medlemmar av den studerandes familj, utan samtycke av den berörda personen eller om denna inte själv kan bedöma innebörden av samtycket, hans vårdnadshavare.

Tjänstemän vid skolan får utan hinder av 1 mom. och vad som i övrigt bestäms om tystnadsplikt lämna uppgifter till varandra samt till andra organ inom landskapets förvaltning, om uppgifterna är nödvändiga för att en studerandes skolgång skall kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt. Vad som är stadgat i 1 mom. hindrar inte heller att uppgifter lämnas till den som på tjänstens vägnar har rätt att få kännedom om saken.

Om tystnadsplikt för studerande inom social- och hälsovårdsutbildningen kan närmare bestämmelser intas i reglementet.

44 §

Försöksverksamhet

Landskapsstyrelsen kan i försökssyfte tillsätta en gemensam direktion för två eller flera skolor som omfattas av denna lag. I försökssyfte kan landskapsstyrelsen, efter att ha hört skolans direktion, även i övrigt besluta om undantag från bestämmelserna i denna lag.

45 §

Fristående skolor med landskapsbidrag

Landskapsstyrelsen kan bevilja kommuner, registerade samfund och stiftelser tillstånd att med landskapsbidrag inrätta och bedriva skolor (*fristående skolor*) som vid sidan av landskapets skolor kan erbjuda utbildning efter grundskolan.

Landskapsstyrelsen fastställer vid behov närmare bestämmelser om enligt vilka grunder eller under vilka förutsättningar landskapsbidrag enligt 1 mom. kan beviljas.

Landskapsstyrelsen övervakar utbildningen.

46 §

Besvär

Beslut som landskapsstyrelsen eller direktionen fattat med stöd av denna lag kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

47 §

Landskapsförordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpligheten av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

48 §

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1997.

Genom den lag upphävs

- 1) landskapslagen om utvecklande av utbildningen på gymnasialstadiet (48/80),
- 2) gymnasielagen för landskapet Åland (6/88),
- 3) landskapslagen om elevantagningsnämnd (14/78),
- 4) landskapslagen om studiesociala förmåner för elever i yrkesutbildningsanstalter och gymnasiet (33/85),
- 5) landskapslagen om landskapets kostnadsansvar för vissa elever i gymnasiet och yrkesutbildningsanstalter (20/95),

- 6) landskapslagen om lantmannaskolan (45/87),
- 7) landskapslagen om Ålands husmodersskola med 6 månaders husmoderskurs (23/63),
- 8) landskapslagen om Ålands yrkesskola (75/89),
- 9) landskapslagen om Ålands sjömansskola (23/90),
- 10) landskapslagen om Ålands sjöfartsläroverk (50/91),
- 11) landskapslagen om Ålands tekniska läroverk (64/88),
- 12) landskapslagen om Ålands handelsläroverk (45/90),
- 13) landskapslagen om Ålands hotell- och restaurangskola (26/91) samt
- 14) landskapslagen om Ålands vårdinstitut (84/95).

Direktion som tillsatts innan denna lag trätt i kraft fortsätter sin verksamhet enligt de tidigare gällande bestämmelserna tills att en ny direktion tillsatts i enlighet med denna lag.

Kompetent för tjänst eller befattning vid de skolor som omfattas av denna lag är fortfarande den som när denna lag träder i kraft är kompetent för ifrågavarande tjänst eller befattning.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

2.

LANDSKAPSLAG

om ändring av landskapslagen om Ålands musikinstitut

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 9 § 1 mom. 2 punkten landskapslagen den 12 september 1995 om Ålands musikinstitut (80/95),

ändras 3 § 2 och 4 mom., 4 § 2 mom., 5 §, rubriken för 6 §, 10, 12, 15 och 16 §§, 17 § 1 mom. samt

fogas till lagen nya 10a, 12a, 12b, 12c, 15a, 15b, 15c, 15d och 18a §§ samt till 3 § ett nytt 4 mom., varvid det nuvarande 4 mom. blir 5 mom., till 4 § ett nytt 3 mom. och till 6 § ett nytt 2 mom. som följer:

3 §

Direktion

Direktionen består av högst sex medlemmar. En representant för eleverna och en för lärarna har rätt att delta i direktionens sammanträden. Representanterna har yttranderätt men inte rösträtt vid sammanträdena. Bland direktionens medlemmar utser

landskapsstyrelsen ordföranden och vice ordföranden. För varje medlem utses även en ersättare, för vilken i tillämpliga delar bestämmelserna om medlemmarna gäller.

Landskapsstyrelsen får entlediga en medlem eller ersättare från uppdraget innan mandattiden har gått ut. Om en medlem eller ersättare entledigas eller avlider skall en ny medlem respektive ersättare utses för den återstående tiden.

Landskapsstyrelsen bestämmer om arvoden och andra ersättningar till medlemmar i direktionen.

4 §

Direktionsmöte

Direktionen är beslutför då ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. Beslut fattas med enkel röstmajoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst, utom vid personval då lotten avgör. Faller rösterna lika vid behandling av disciplinärt ärende avgör den åsikt som företräder den lindrigaste påföljden. Vid direktionens möten förs protokoll som undertecknas av ordföranden och sekreteraren samt justeras på det sätt som direktionen bestämmer.

Vid behandling av ärende skall de i 16 § landskapslagen om Ålands landskapsstyrelse (42/71) ingående bestämmelserna om jäv iakttas i tillämpliga delar. Har frågan om jäv uppkommit skall frågan omedelbart avgöras. Den som jävet gäller får inte delta i avgörandet. Om jäv ansetts föreligga skall den jävige avlägsna sig från mötet för den tid ärendet behandlas.

5 §

Direktionens uppgifter

Direktionen handhar förvaltningen och övervakningen av verksamheten vid institutet samt övriga ärenden som ankommer på direktionen. Direktionen skall följa institutets undervisning och övriga verksamhet samt verka för dess utveckling. Vidare skall direktionen utgående från läroplansgrunderna göra upp kurs- och läroplaner samt behandla övriga ärenden som enligt reglementet ankommer på direktionen.

Direktionen skall årligen tillställa landskapsstyrelsen budgetförslag för det följande kalenderåret samt verksamhetsberättelse över det gångna läsåret.

6 §

Rektor och prorektor

Landskapsstyrelsen kan, efter att ha hört direktionen, utse en prorektor bland institutets lärare för en tid som sammanfaller med direktionens mandatperiod. Direktionen skall dessförinnan ha inhämtat lärarkollegiets utlåtande. En sammanställning av

lärarkollegiets utlåtande skall tillställas landsskapsstyrelsen innan prorektorn utses. Prorektor är ställföreträdare för rektor.

10 §

Undervisningsspråk

Undervisningsspråket vid institutet är svenska.

Vid tillfällig undervisning kring visst tema kan undervisningsspråk som anknyter till temat användas. I enlighet med landskapsstyrelsen tillstånd får även något annat språk än svenska användas som undervisningsspråk, om detta är förenligt med målen för institutet.

10a §

Läroplansgrunder och övrig undervisning

Landskapsstyrelsen fastställer grunderna för läroplanen för utbildningen vid institutet.

Vuxenutbildning och kursverksamhet kan ordnas vid institutet med landskapsstyrelsens tillstånd.

12 §

Antagning

Direktionen antar elever till institutet.

En sökande som är missnöjd med antagningen av elever till institutet kan skriftligen begära rättelse av direktionen inom 14 dagar från det att resultaten av antagningen har offentliggjorts.

Resultaten av antagningen får på grund av en begäran om rättelse inte ändras till nackdel för den som blivit antagen som elev.

12a §

Opartiskt bemötande

Eleverna skall bemötas opartiskt så att ingen diskrimineras på grund av kön och social och kulturell bakgrund eller annan därmed jämförbar omständighet.

12b §

Rättelse av bedömning av studieprestation

Eleven har rätt att få veta hur bedömningsgrunderna tillämpats på honom.

En elev som är missnöjd med bedömningen av sin studieprestation kan begära rättelse av den lärare som utfört bedömningen inom 14 dagar från det att eleven fått del av resultaten av bedömningen och på vilket sätt bedömningsgrunderna tillämpats på honom. Är eleven missnöjd med lärarens beslut skall ärendet hänskjutas till rektorn för avgörande.

Är beslut om bedömning uppenbart oriktigt kan landskapsstyrelsen ålägga läraren att företa ny bedömning eller förordna vilket vitsord eleven skall erhålla.

12c §

Elevernas skyldigheter

Eleverna skall följa institutets ordningsregler samt rektors och lärares anvisningar.

Elev som inte låter sig tillrättavisas kan av direktionen avstängas för viss tid, dock högst ett år.

15 §

Anställningsförhållanden

Vid institutet kan finnas personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Om inte annat bestäms i denna lag eller landskapsstyrelsen beslutar annat handhar direktionen de uppgifter som rör institutets anställda och som enligt tjänstemannalagen för landskapet Åland (61/87) ankommer på landskapsstyrelsen.

15a §

Tjänster

Vid Ålands musikinstitut skall det finnas en tjänst som rektor samt i den mån institutets elevantal eller timantal det förutsätter ett antal tjänster som lärare.

Rektorstjänsten inrättas och indras av landskapsstyrelsen. Tjänsten tillsätts av landskapsstyrelsen.

Övriga tjänster inrättas och indras av direktionen. Tjänst får inrättas endast under förutsättning att anslag anvisats i landskapets budget. Direktionen tillsätter tjänsterna.

15b §

Timlärare

Timlärare kan anställas av direktionen för de timmar det inte är ändamålsenligt att inrätta lärartjänster. Timlärare är tillfälliga tjänstemän.

15c §

Privaträttsligt anställningsförhållande

Direktionen anställer och avskedar personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

15d §

Rektors möjlighet att utse vikarier

Vikarie kan i brådskande fall förordnas av rektor för högst en månads tjänstgöring.

16 §

Kompetenskrav

Landskapsstyrelsen fastställer kompetenskraven för rektorstjänsten.
Kompetenskrav för lärare och övrig personal vid institutet bestäms i reglementet.
Landskapsstyrelsen kan av särskilda skäl bevilja dispens från fastställda kompetenskrav.

17 §

Övriga bestämmelser

Angående undervisningsskyldighet och avlöning samt övriga ersättningar för lärare och andra tjänstemän gäller vad därom överenskommits i tjänstekollektivavtal. Direktionen fastställer undervisningsskyldigheten för prorektorn inom ramen för tjänstekollektivavtalet.

18a §

Rättsförmåga

Direktionen kan inom ramen för institutets normala verksamhet sluta avtal i enlighet med vad landskapsstyrelsen beslutar.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1997.

Direktion som tillsatts innan denna lag trätt i kraft fortsätter sin verksamhet enligt de tidigare gällande bestämmelserna tills en ny direktion tillsatts i enlighet med denna lag.

Kompetent för tjänst eller befattning vid institutet är fortfarande den som när denna lag träder i kraft är kompetent för ifrågavarande tjänst eller befattning.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Mariehamn den 7 november 1996

L a n t r å d

Roger Jansson

Föredragande ledamot

Harriet Lindeman

2.

LANDSKAPSLAG

om ändring av landskapslagen om Ålands musikinstitut

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 9 § 1 mom. 2 punkten landskapslagen den 12 september 1995 om Ålands musikinstitut (80/95),

ändras 3 § 2 och 4 mom., 4 § 2 mom., 5 §, rubriken för 6 §, 10, 12, 15 och 16 §§, 17 § 1 mom. samt

fogas till lagen nya 10a, 12a, 12b, 12c, 15a, 15b, 15c, 15d och 18a §§ samt till 3 § ett nytt 4 mom., varvid det nuvarande 4 mom. blir 5 mom., till 4 § ett nytt 3 mom. och till 6 § ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

3 §

Direktion

Direktionen består av sex medlemmar. I direktionen skall finnas en representant för lärarna och en för eleverna. Representanten för eleverna utses för en mandattid om ett år. Bland direktionens medlemmar utser landskapsstyrelsen ordförande och vice ordförande. För varje medlem utses även en ersättare.

Föreslagen lydelse

3 §

Direktion

Direktionen består av högst sex medlemmar. En representant för eleverna och en för lärarna har rätt att delta i direktionens sammanträden. Representanterna har yttranderätt men inte rösträtt vid sammanträdena. Bland direktionens medlemmar utser landskapsstyrelsen ordföranden och vice ordföranden. För varje medlem utses även en ersättare, för vilken i tillämpliga delar bestämmelserna om medlemmarna gäller.

Landskapsstyrelsen får entlediga en medlem eller ersättare från uppdraget innan mandattiden har gått ut. Om en medlem eller ersättare entledigas eller avlider skall en ny medlem respektive ersättare utses för den återstående tiden.

Gällande lydelse

Landskapsstyrelsen bestämmer direktionsmedlemmarnas arvoden.

4 §

Direktionsmöte

Direktionen är beslutför då ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. Beslut fattas med enkel röstmajoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst, utom vid personval då lotten avgör. Vid direktionens möten förs protokoll som undertecknas av ordföranden och sekreteraren samt justeras på det sätt som direktionen bestämmer.

5 §

Direktionens uppgifter

Direktionen behandlar frågor som gäller institutets allmänna förvaltning, skötseln av dess egendom och ekonomi, under-

Föreslagen lydelse

Landskapsstyrelsen bestämmer om arvoden och andra ersättningar till medlemmar i direktionen.

4 §

Direktionsmöte

Direktionen är beslutför då ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. Beslut fattas med enkel röstmajoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst, utom vid personval då lotten avgör. **Faller rösterna lika vid behandling av disciplinärt ärende avgör den åsikt som företräder den lindrigaste påföljden.** Vid direktionens möten förs protokoll som undertecknas av ordföranden och sekreteraren samt justeras på det sätt som direktionen bestämmer.

Vid behandling av ärende skall de i 16 § landskapslagen om Ålands landskapsstyrelse (42/71) ingående bestämmelserna om jäv iakttas i tillämpliga delar. Har frågan om jäv uppkommit skall frågan omedelbart avgöras. Den som jävet gäller får inte delta i avgörandet. Om jäv ansetts föreligga skall den jävige avlägsna sig från mötet för den tid ärendet behandlas.

5 §

Direktionens uppgifter

Direktionen handhar förvaltningen och övervakningen av verksamheten vid institutet samt övriga ären-

Gällande lydelse

visning och annan verksamhet vid institutet. Vidare fastställer direktionen kursplanerna samt behandlar övriga ärenden som enligt reglementet ankommer på direktionen.

6 §

*Rector**Föreslagen lydelse*

den som ankommer på direktionen. Direktionen skall följa institutets undervisning och övriga verksamhet samt verka för dess utveckling. Vidare skall direktionen utgående från läroplansgrunderna göra upp kurs- och läroplaner samt behandla övriga ärenden som enligt reglementet ankommer på direktionen.

Direktionen skall årligen tillstålla landskapsstyrelsen budgetförslag för det följande kalenderåret samt verksamhetsberättelse över det gångna läsåret.

6 §

Rector och prorektor

Landskapsstyrelsen kan, efter att ha hört direktionen, utse en prorektor bland institutets lärare för en tid som sammanfaller med direktionens mandatperiod. Direktionen skall dessförinnan ha inhämtat lärarkollegiets utlåtande. En sammanställning av lärarkollegiets utlåtande skall tillställas landsskapsstyrelsen innan prorektorn utses. Prorektor är ställföreträdare för rektor.

10 §

Undervisningsspråk

Undervisningsspråket vid institutet är svenska.

Vid tillfällig undervisning kring visst tema kan undervisningsspråk som anknyter till temat användas. I enlighet med landskapsstyrelsen tillstånd får även något annat språk än

Gällande lydelse

10 §

Läroplaner och övrig undervisning

Landskapsstyrelsen fastställer grunderna för läroplanen för utbildningen vid institutet.

Vuxenutbildning och kursverksamhet kan ordnas vid institutet med landskapsstyrelsens tillstånd.

Föreslagen lydelse

svenska användas som undervisningsspråk, om detta är förenligt med målen för institutet.

10a §

Läroplansgrunder och övrig undervisning

Landskapsstyrelsen fastställer grunderna för läroplanen för utbildningen vid institutet.

Vuxenutbildning och kursverksamhet kan ordnas vid institutet med landskapsstyrelsens tillstånd.

12 §

Antagning

Direktionen antar elever till institutet.

En sökande som är missnöjd med antagningen av elever till institutet kan skriftligen begära rättelse av direktionen inom 14 dagar från det att resultaten av antagningen har offentliggjorts.

Resultaten av antagningen får på grund av en begäran om rättelse inte ändras till nackdel för den som blivit antagen som elev.

12a §

Opartiskt bemötande

Eleverna skall bemötas opartiskt så att ingen diskrimineras på grund av kön och social och kulturell bakgrund eller annan därmed jämförbar omständighet.

Gällande lydelse

12 §

Elevernas skyldigheter

Eleverna skall följa institutets ordningsregler samt rektors och lärares anvisningar.

Elev som inte låter sig tillrättavisas kan av direktionen avstängas för viss tid, dock högst ett år.

Föreslagen lydelse

12b §

Rättelse av bedömning av studieprestation

Eleven har rätt att få veta hur bedömningsgrunderna tillämpats på honom.

En elev som är missnöjd med bedömningen av sin studieprestation kan begära rättelse av den lärare som utfört bedömningen inom 14 dagar från det att eleven fått del av resultaten av bedömningen och på vilket sätt bedömningsgrunderna tillämpats på honom. Är eleven missnöjd med lärarens beslut skall ärendet hänskjutas till rektorn för avgörande.

Är beslut om bedömning uppenbart oriktigt kan landskapsstyrelsen ålägga läraren att företa ny bedömning eller förordna vilket vitsord eleven skall erhålla.

12c §

Elevernas skyldigheter

Eleverna skall följa institutets ordningsregler samt rektors och lärares anvisningar.

Elev som inte låter sig tillrättavisas kan av direktionen avstängas för viss tid, dock högst ett år.

15 §

Anställningsförhållanden

Vid institutet kan finnas personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Om inte annat bestäms i denna lag eller landskapsstyrelsen beslutar annat handhar direktionen de uppgif-

Gällande lydelse

15 §

Tjänster

Vid Ålands musikinstitut skall det finnas en rektor samt erforderligt antal lärare. Vid behov kan timlärare och annan personal anställas. Landskapsstyrelsen kan, efter att ha hört direktionen och lärarkollegiet, utse en prorektor bland lärarna. Prorektor är ställföreträdare för rektor.

Tjänst lediganslås av direktionen att sökas inom en tid av minst 14 och högst 30 dagar. Direktionen avger utlåtande över sökanden vilket tillsammans med ansökningshandlingarna tillställs landskapsstyrelsen. Tjänsteman utnämns av landskapsstyrelsen.

Timlärare och övriga tillfälliga tjänstemän förordnas av landskapsstyrelsen efter det att direktionen hört.

Direktionen anställer och avskedar personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

Föreslagen lydelse

ter som rör institutets anställda och som enligt tjänstemannalagen för landskapet Åland (61/87) ankommer på landskapsstyrelsen.

15a §

Tjänster

Vid Ålands musikinstitut skall det finnas en tjänst som rektor samt i den mån institutets elevantal och timantal det förutsätter ett antal tjänster som lärare.

Rektorstjänsten inrättas och in-
dras av landskapsstyrelsen. Tjänsten
tillsätts av landskapsstyrelsen.

Övriga tjänster inrättas och in-
dras av direktionen. Tjänst får inrät-
tas endast under förutsättning att an-
slag anvisats i landskapets budget.
Direktionen tillsätter tjänsterna.

15b §

Timlärare

Timlärare kan anställas av direk-
tionen för de timmar det inte är än-
damålsenligt att inrätta lärartjänster.
Timlärare är tillfälliga tjänstemän.

15c §

Privaträttsligt anställningsförhållande

Direktionen anställer och avske-
dar personal i privaträttsligt anställ-
ningsförhållande.

Gällande lydelse

Vikarie kan i brådskande fall förordnas av rektor för högst en månads tjänstgöring.

16 §

Kompetenskrav

Kompetenskrav för tjänstemän och övrig personal vid musikinstitutet bestäms i reglementet.

Landskapsstyrelsen kan av särskilda skäl bevilja dispens från fastställda kompetenskrav.

17 §

Övriga bestämmelser

Angående undervisningsskyldighet och avlöning samt övriga ersättningar för lärare och andra tjänstemän gäller vad därom överenskommits i tjänstekollektivavtal.

Föreslagen lydelse

15d §

Rektors möjlighet att utse vikarier

Vikarie kan i brådskande fall förordnas av rektor för högst en månads tjänstgöring.

16 §

Kompetenskrav

Landskapsstyrelsen fastställer kompetenskraven för rektorstjänsten.

Kompetenskrav för lärare och övrig personal vid institutet bestäms i reglementet.

Landskapsstyrelsen kan av särskilda skäl bevilja dispens från fastställda kompetenskrav.

17 §

Övriga bestämmelser

Angående undervisningsskyldighet och avlöning samt övriga ersättningar för lärare och andra tjänstemän gäller vad därom överenskommits i tjänstekollektivavtal. **Direktionen fastställer undervisningsskyldigheten för prorektorn inom ramen för tjänstekollektivavtalet.**

18a §

Rättsförmåga

Direktionen kan inom ramen för institutets normala verksamhet sluta avtal i enlighet med vad landskapsstyrelsen beslutar.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1997.

Direktion som tillsatts innan denna lag trätt i kraft fortsätter sin verksamhet enligt de tidigare gällande bestämmelserna tills en ny direktion tillsatts i enlighet med denna lag.

Kompetent för tjänst eller befattning vid institutet är fortfarande den som när denna lag träder i kraft är kompetent för ifrågavarande tjänst eller befattning.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

LANDSKAPSFÖRORDNING om utbildning efter grundskolan

Med stöd av 1 § 1 mom. landskapslagen den 1997 om utbildning efter grundskolan (/97) stadgas:

1 §

Landskapslagen om utbildning efter grundskolan (/96) skall tillämpas på följande skolor:

- 1) Ålands lyceum,
- 2) Ålands folkhögskola,
- 3) Ålands naturbruksskola,
- 4) Ålands husmodersskola,
- 5) Ålands yrkesskola,
- 6) Ålands sjömansskola,
- 7) Ålands sjöfartsläroverk,
- 8) Ålands tekniska läroverk,
- 9) Ålands handelsläroverk,
- 10) Ålands hotell- och restaurangskola samt
- 11) Ålands vårdinstitut.

2 §

Vid Ålands tekniska läroverk kan finnas ett teknologicenter. Om ett teknologicenter inrättas skall bestämmelser om dess ledning och organisation intas i ett särskilt reglemente.

3 §

Denna förordning träder i kraft den 1997.

Mariehamn den

ROGER JANSSON
lantråd

Harriet Lindeman
Föredragande ledamot

